

AIKAMATKA HISTORIAA

HAASTATELUSSA JUHA-PEKKA KOSKINEN

Pasi Karppanen

Juha-Pekka Koskinen on kotimaisten sf/f-lehtien sivuilta tuttu novellisti. Tämän lisäksi hän on tuottelias romaanikirjailija, jolta on toistaiseksi ilmestynyt kolme historiallista romaania. Koskisen romaaneja on luonnehdittu Waltari-henkisiksi ja niissä kirjailija on liikkunut ajanlaskun alusta 1900-luvulle. Kirjoittamistahti ei myöskään ole hiipumassa, vaan uusi romaani on luvassa tämän vuoden lopulla. Kosmoskynä istutti kirjailijan haastateltavaksi.

Waltarin jalanjäljissä

Aloitetaanpa ensimmäisestä kirjastasi. Sen synty ja päätyminen julkaistavaksi oli ymmärtääkseni mielenkiintoinen prosessi. Kerro hieman siitä.

Alkuperäinen **Ristin ja raudan tien** käsikirjoitus osallistui valtakunnalliseen Historiallisen romaanin kirjoituskilpailuun, jonka järjestivät 2002-2003 Tampereen kaupungin kulttuuritoimi, Suomen Kulttuurirahasto ja Kirjallisuus- ja kulttuuriseura Kirjo. Palkitut käsikirjoitukset oli tarkoitus julkaista Sanasato-kustantamon toimesta.

Kilpailun loppusuoralle selvisi neljä teosta ja Ristin ja raudan tie oli yksi neljästä. Tässä vaiheessa meille kuitenkin annettiin mahdollisuus

tarjota käsikirjoitusta myös muihin kustantamoihin. Tuomaristossa ollut *Laila Hirvisaari* – silloin vielä Hieta-mies – vannotti minua laittamaan käsikirjoituksen Otavalle.

Niin teinkin mutta koska päätökset piti tehdä nopeasti, laitoin käsikirjoituksen myös Karistolle koska arvasin, että ainakin he vastaisivat sukkelasti. Niinhän siinä sitten kävi, että Karisto oli nopea ja kiinnostunut. Laihdutin käsikirjoitusta sata liuskaa ja seuraavana vuonna se ilmestyi kovissa kansissa.

Millainen kirjan kirjoittamisprosessi muuten oli? Mistä sait ajatuksen sijoittaa romaani ristiretkien aikaan?

Suurin innoituksen lähde oli *Regine Pernoudin* kirja **Ristiretket silmin-**

näkijän ja muiden aikalaisten kuvaamina. Pernoudin kirjassa historia esitettiin tavallisten ihmisten kautta, juuri sillä tavalla kuin olin aina halunnut siitä lukea. Tarina syntyi kuin itsestään ja tarkoitus oli kuvata kuinka historian suuret voitot ja tappiot rakentuvat lukemattomista nimettömistä ihmiskohtaloista.

Ensimmäistä romaaniasi on useammassakin yhteydessä luonnehdittu Waltari-henkiseksi tai -tyyliseksi. Allekirjoitatko tämän itse? Kuinka suuri vaikuttaja Waltari on sinulle kirjallisesti ollut?

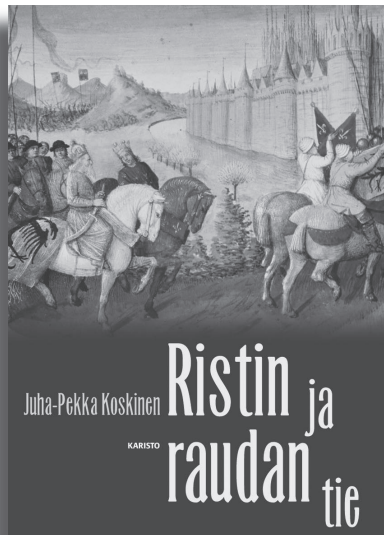
Mika Waltari on ollut ja on yhä yksi suosikeistani. Hänen tuotantonsa löytyy historiallisten romaanien lisäksi myös muita, joskus erittäinkin kepeitä teoksia, draamaa, dekkareita,

N

© Karisto / Jyrki Sahinaja

"Jos haluaa kirjoittaa jotakin, on istuttava alas ja aloitettava" sanoo Juha-Pekka Koskinen.
"Tänään, ei huomenna."

novelleja, lehtijuttuja ja niin edelleen.

Koska itsekin olen aina tehnyt töitä laajalla rintamalla, olen tuntenut jonkinlaista sielujen sympatiaa Waltaria kohtaan. Waltari kertoi suuret tarinat tarinan ehdoilla uhra-ten tietoisesti taiteelliset kikkailut. Ne hän säästi novelleihin. Ilman Waltarin kirjoja olisin tuskin kiinnostunut kirjoittamisesta siinä määrin, että olisin itse viitsinyt alkaa rakentelemaan romaaneja.

Toisaalta Waltarilla on toistuvana tekniikkana jakaa historiallisissa romaaneissaan päähenkilönsä kah-teen puoliskoon, synkkämieliseen ja inhimilliseen. Sinun kirjassasi tuota keventävää elementtiä ei kuitenkaan ole?

No, tavallaan Mikael edustaa nuoruutta ja idealistista optimismia, kun sir Munro puolestaan kyynistä aikuista. En halunnut tehdä henkilöistä niinkään toistensa vastakohtia vaan eräänlaisia ihmisen kasvun eri ilmentymiä.

Kaikki kirjasi ovat olleet historiallisia romaaneja. Etenkin esikoiste-oksessasi liikut aikakauden maailmassa varsin luontevasti. Mistä tuo luontevuus ja tietosi historiasta tulevat?

Olen lukenut historiaa paljon niissä rajoissa, joita kirjoihin tarvitaan. Kirjan tekovaiheessa tietoa on ollut päässä paljon ja syvällisesti, sen jälkeen olen pyrkinyt jopa aktiivisesti unohtamaan asioita jotta se ei häi-

ritse seuraavaa työtä. Historiankirjoja on kertynyt kyllä hyllymetreitäin, haluan yleensä ostaa lähdekirjat jotta minun ei tarvitse huolehtia eräpäivistä tai muusta tuiki maallisesta.

Legendan alkulähteillä

Toisessa romaanissasi Viisi todistajaa vaihdot näyttämöä ja siirryit aiheeseen joka on etenkin viime aikoina ollut varsin suosittu. Romaanihan kertoo jälleen kerran yhden variaation Jeesuksen elämästä ja niistä tapahtumista, jotka ovat evankeliumien taustalla. Eikö sinua lainkaan hirvittänyt tarttua aiheeseen, jota niin moni oli jo sinua ennen varioinut? Jopa joutua syytetyksi Da Vinci -koodin menestyksen aallolla ratsastamisesta?

Käsikirjoituksen ensimmäinen versio oli valmis ennen Da Vinci -koodista nousutta kohua, joten en kärsinyt huonosta omatunnosta. Kirjan yksi osio on Juudaksen "evankeliumi", jonka tiedemaailma "löysi" vasta kirjan ilmestymisen jälkeen. Hyvä mielikuvitus onkin huomattavasti parempi tapa tutkia historiaa kuin arkeologin pullasuti.

Millainen prosessi toisen kirjan kirjoitusprosessi muuten oli? Huomaisitko itsessäsi niin sanotun toisen romaanin syndrooman piirteitä. Toisin sanoen oliko uuden romaanin kirjoittamiseen vaikea tarttua vai ei?

Kuten edellä tuli jo paljastettua, toisen romaanin ensimmäinen ver-

sio oli jo valmiina ensimmäisen ilmestyessä joten en omaksi harmikseni ehtinyt kehittää mitään syndroomaa. Minulla on – ainakin toistaiseksi – uusien romaanien aihiot jo mielessä kun edellinen valmistuu, joten siinä mielessä pelottavia pitkiä taukoja ei ole päässyt syntymään.

Toinen romaanisi on rakenteeltaan hyvin erilainen kuin ensimmäinen, joka on luonteeltaan vaellus- ja sotaromaanin yhdistelmä ja jossa on niin Mikael Karvajalkaa kuin Johannes Angelostakin. Monet ensimmäiseen romaaniin kookutuneet epäilemättä olisivat toivoneet samanlaista jatkoa. Halusitko Viidessä todistajassa tietoisesti toisenlaisen rakenteen?

Halusin. Hajoitin Viisi todistajaa tietoisesti viideksi eri näkökulmaksi nähdäkseni kuinka se toimii. Ensimmäinen versio oli suorasana-ainen ja kronologinen teos. Tähän kirjaan tuon monen kertojan rakenne sopi kuitenkin erittäin hyvin, joten ratkaisu palveli tarinaa, mikä on pääasia.

Toisaalta Viittä todistajaa on myös eräissä yhteyksissä verrattu Ihmiskunnan vihollisiin ja Valtakunnan salaisuuteen...

Niin, tässähän palautettiin Jeesus historialliseen kontekstiin mytologi- sesta kontekstista. Siinä mielessä nuo viittaukset ovat osuvia.

Lukukokemuksena Viisi todistajaa on huomattavasti helpompi – ainakin itselleni – ja romaani perusluon-

teeltaan valoisampi. Pyritkö siihen toisesti?

Kerronnan kevennys oli tietoinen valinta. Halusin saada kirjasta helpolukuisen siten, että lukija herää ajattelemaan itse. Varsinainen tarinahan syntyy viiden eri tarinan rajapinnoissa ja aukoissa.

Romaani rikkoo stereotyyppistä kuvaa Jeesuksesta kastanjannruskeine hiuksineen jakamassa leipää kansanjoukoille, mutta säilyttää hahmon perusluonteen, ylimaallisen *hyvänä* hahmona. Mikä oli oma pyrkimyksesi romaania kirjoittaessasi ja sen Jeesus-kuvaa luodesasi?

Tietyvästi ensimmäiset Jeesusta esittävät kuvat tehtiin vasta 300-luvulla. Tässä leikitellään sillä ajatuksella, että 300 vuoden kuvattomuuden oli hyvä esteettinen syy...

Kiintoisaa on myös se, että koska romaanisi on riisuttu raamatullisesta pullistelusta ja taivaallisten pasuunoiden töräyttelystä ja kokonaisuuksena näin maanläheisen realistinen, näyttäytyy Jeesus-hahmosi tätä taustaa vasten varsin mielenkiintoisessa valossa. Tavallaanhan Jeesuksen hahmosta, hänen yliluonnollisesta syntyperästään ja kyvyistään *tulee* näin sf/f-elementti itsessään. Tai sanokaamme että ainakaan sf/f-lukijan on hyvin vaikeaa olla niitä sellaisena näkemättä.

Niin, synkkä perusvire vihjaa kirjassa siihen, että Jumala loi kyllä ihmisen omaksi kuvakseen mutta me olemme unohtaneet, että vielä 30 000 vuotta sitten ihmislajeja oli kaksi. Kun tarkastelee nykyaikaista kristillistä kirkkoa ja Jeesuksen esittämää alkuideaa, ei voi olla huomaamatta lähes täydellistä ristiriitaa. Kun pääsiäisenä näin lehtikuvan, jossa Paavi makaa mahallaan Pietarinkirkon lattialla rukoilemassa (Matteus 6:5) totesin, ettei kala opi lentämään...

Hahmossa on myös oma traagisuutensa. Romaanisi Jeesus ei yksinkertaisesti tunnu ymmärtävän sellaisia asioita kuin viha tai kosto. Tavallaan kyse on jo puhtaasta alieni-temati-

kasta, siitä onko yhden lajin edustajan ylipäätään mahdollista ymmärtää toista?

Ihmisen on aina ollut hyvin vaikea ymmärtää jotakin sellaista, mihin hän ei itse kykene. Tällöin toisen ihmisen kyvyt voidaan nähdä jopa vammaana. Esimerkiksi autismiin voi liittyä poikkeuksellisia taiteellisia tai matemaattisia kykyjä ja nämä kyvyt ovat ulkopuolisille saavuttamattomia.

Millaisen vastaanoton Viisi todistajaa sai? Oletko saanut palautetta uskoilta? Miten nämä ovat suhteutuneet versioosi evankeliumien tapahtumista?

Kirjasta pidettiin hämmästyttävän paljon eikä sen luomaa kuvaa Jeesuksesta pidetty halventavana. Palaute on ollut kauttaaltaan positiivista. Kukaan ei ole kääntänyt kirjan sanomaa siten, että Jeesus olisikin ollut neanderthalin ihminen, ja siten koko ihmiskunnalla ei olisi enää mitään tekemistä Jumalan oletetun luomistyön kanssa.

Merkillisen suvun tarina

Kolmas romaanisi eli Savurenkaita oli niinikään aivan jotain muuta. Kyseessä on sukuromaani, jonka tapahtumat sijoittuvat Hämeenlinnaan ja ulottuvat kolmen miespolven ajalle. Mistä sait idean tai innoituksen aiheeseen? Omalla hämeenlinnalaisuudellasi lienee ollut vaikutuksensa asiaan?

Hämeenlinnan historia on harvinaisen rikas. Kaupunki on perustamiansa vuoden 1639 jälkeen siirretty ja rakennettu uudelleen 1700-luvun lopussa. Tämän jälkeen se on palannut 1800-luvulla, ja tuhouttu grynderien toimesta uudestaan 1950-luvulla. Hämeenlinna on kaupunki, joka voi oikeasti olla olemassa vain mielikuvituksessa mutta silti se on täysin todellinen. Näihin kehyksiin oli pakko sijoittaa sukutarina, joka olisi voinut olla täysin totta.

Kuinka suuri osa tarinan nimetyistä tapahtumapaikoista muuten oli todellisia ja kuinka suuri fiktiivisiä? Entä henkilöhahmoista? Miten vaikeaa ko. toden ja fiktion välisellä rajalla tasapainoilu oli?

Bogdanoffin suku ja kartano ovat fiktiivisiä, lähes kaikki muu on täysin totta. Kirja on täynnä asioita, jotka ovat tapahtuneet oikeasti, taloja joita on vielä olemassa, ihmisiä, joiden sukulaiset asuvat yhä Hämeenlinnassa.

Historiallisia hahmoja ei voi laittaa tekemään mitään sellaista, mitä he eivät todistettavasti oikeasti tehneet, eikä heidän historian perusteella kuviteltavissa olevaa luonnettaan tule muuttua. Kun nämä asiat muistaa, faktan ja fiktion liitosta syntyy kiehtovaa faktiota.

Kaikkia kirjojasi on markkinoitu selkeästi historiallisina romaaneina. Silti niissä on sf/f-lukijan silmin erottavissa omat spekulatiiviset elementtinsä, vaikka ohuetkin. Ensimmäisessä romaanissasi se liittyy kiinteästi aikakauden maailmaan ja kulttuuriin ja Viisi todistajaa tulikin jo käsiteltyä edellä. Myös Savurenkaissa on mukana selvä ripaus spekulatiivisuutta. Periaatteessa romaani lähestyy jo maagista realismia?

Tämä on totta. Mutta koska elämä ei ole niin kategorisesti rajattua kuin suomalainen nykyproosa antaa joskus ymmärtää, en halunnut poistaa kirjasta aaveita, unia ja muuta outoutta. Ne sopivat tarinaan ja vaikka ne voivat aiheuttaa lajityypikriittisille arvostelijoille vilunväreitä, uskon lukijoiden osaavan arvostaa niitä osana toimivaa tarinaa.

Kiintoisaa on, että romaani käynnistyy varsin puhtaana "patruunaromantiikkana", mutta muuttuu edetessään, lopun ollessa jotain jota lukiessa moneltakin Laila Hirvisaaren lukijalta saattaisi mennä kahvit väärään kurkkuun.

Kirja on kuin sipuli. Kerros kerrokselta lähestytään ydintä, joka on yleensä pintakerrosta väkevämpi. Kirjan tarkoitus oli vetää lukija mukaan tarinaan, joka oli alkuaan suurempi ja mielestäni se onnistui siinä.

Millainen romaanin vastaanotto on ollut tai millaisia kommentteja olet saanut lukijoiltasi? Itse olen havainnut että monellekaan sf/f:n lukijalle romaanisi ei ole tuttu, paljolti joutuenu siitä että sitä ei missään vaiheessa ole markkinoitu alan kirjallisuutena, vaan historiallisena fiktiona. Joillekin historiallisen fiktion lukijalle romaanisi jotkin elementit taas saattavat olla yllättäviä. Uskotko romaanisi löytäneen lukijansa?

Kirja on löytänyt lukijansa yllättävän hyvin ja sitä on pidetty parhaana kirjanani niiden parissa, jotka ovat lukee neet nuo muutkin. Sen lajityypittely ei kyllä ole varmaankaan tehnyt sille täyttä oikeutta, joten moni potentiaalinen lukija on kirjan missannut. Mutta, sitäpä suurempi ilo heille on löytää se ennen sadekauden alkua kirjaston hyllystä..

Romaanien ohella olet jatkanut novellien kirjoittamista ja olet edelleen tuttu nimi kotimaisten sf/f-lehtien sivuilla. Miten näet novelliesi roolin romaaniesi rinnalla? Allekirjoitatko Larry Nivelin sitaatin jonka mukaan "raha tulee romaaneista mutta novelleja kirjoittamalla pidät kynäsi terävänä". Vai onko novellien kirjoittaminen sinulle enemmänkin verryttelyä pidemmän proosan välissä? Vaiko molempia?

No, Suomessa kyllä tilausnovelleilla ansaitsee paremmin kuin romaaneilla. Novelleja on mukava kirjoittaa mutta uskon olevani parempi romaanien saralla, koska tarinani ovat yleensä isoja. Mutta kun kirjoitan novellin, se on vakavampaa työtä kuin verryttely, toivottavasti.

"Paras ohje on se, että tekstiä syntyy vain kirjoittamalla. On helpompi hioa olemassa olevaa teosta kuin abstraktia ajatusta."

Lyhtiproosaa

Tämän lisäksi sinulta on ilmestynyt novellikokoelma Kirjailija joka ei koskaan julkaissut mitään, johon on koottu novellejasi vuosien varrelta. Osa novelleista on ilmestynyt kotimaisissa sf/f-lehdissä ja ne esittelevät jossain määrin erilaisen kirjailija J-P Koskisen kuin romaanisi. Millaista palautetta kokoelmasi on saanut romaaniesi lukijoilta?

Novellikokoelma paljastaa mukavasti kriitikoiden hajanaiset mieltymykset. Koska kokoelma sai paljon arvostelutilaa, oli erikoista huomata kuinka kaikille novelleille löytyi ylistäjensä ja lähes kaikille torujansakin. Monille oli tosiaan yllätys se tyyli- ja laajuuksien laajuus, missä tekstini liikkuvat.

Kokoelmahan julkaistiin vain sen tähden, että halusin pelastaa katoavia novelleja yksin kansiin. Karisto otti ajatuksen vastaan ja kirja syntyi nopeassa tahdissa – vähän liiankin nopeassa, kuten kapeat marginaalit osoittavat. Joka tapauksessa kustantaja toimi tässä kirjallisuuden ehdoilla, mistä olen kiitollinen.

Kirjoittamis- ja julkaisutahtisi on kadehdittava. Muutamassa vuodessa kolme julkaistua romaania ja lukuisia novelleja. En voikaan olla kysymättä mikä on salaisuutesi? Silkka työmoraali? Millaisia neuvot voisit toisin sanoen tarjota kirjoittajille, joilla on vaikeuksia saada edes yhtä novellia vuodessa valmiiksi Portin kisaan lähetettäväksi, kokonaisen romaanin kirjoittamisen ollessa vain kaukainen haave?

Paras ohje on se, että tekstiä syntyy

vain kirjoittamalla. On helpompi hioa olemassa olevaa teosta kuin abstraktia ajatusta. Oma salaisuuteni on työmoraali ja hyvä mielikuviutus. Kirjoittamaan voi oppia, mutta kahta edellä mainittua on vaikeampi hankkia jälkikäteen. Ne on taikka niitä ei ole. Lyhyesti, jos haluaa kirjoittaa jotain, on istuttava alas ja aloitettava. Tänään, ei huomenna.

Savurenkaita tuli ulos vuonna 2006 ja Kirjailija joka ei julkaissut mitään alkuvuodesta 2007. Entä nyt? Mitä on tällä hetkellä työn alla? Milloin lukijoiden on lupa odottaa seuraavaa romaania ja mitä voit kertoa siitä?

Seuraava romaani ilmestyy syyskuussa 2007. Kirja jatkaa ristiretkisaagaa, tosin hieman eri tavalla kuin esikoisteos. Luvassa on melkoinen eepinen tarina.

Kiitos haastattelusta, Juha-Pekka Koskinen.

Kiitos!

Juha Pekka Koskinen on vuonna 1968 syntynyt hämeenlinnalainen kirjailija, joka on julkaissut kolme romaania, Ristin ja raudan tie (2004), Viisi todistajaa (2005) ja Savurenkaita (2006) sekä novellikokoelman Kirjailija joka ei koskaan julkaissut mitään (2007). Tämän lisäksi häneltä on julkaistu yli kaksikymmentä novellia antologioissa ja lehdissä. Juha-Pekka Koskisen kotisivut löytyvät osoitteesta jpkoskinen.com.